GAZETA LWOWSKA.

W Poniedziałek **Nro. 123.** 27. Października 1823.

Wiadomości kraiowe.

Uwiadomienie C. K. Rządu kraiowego.

Nayiaśnieyszy Pan naywyższą uchwałą z d. 29. Czerwca r. b. i stosownie do przepisów naywyższego Patentu z dnia 20. Grudnia 1820 raczył Janowi Jerzemu Hähnisch uprawnionemu fabrykantowi Sago, wyskoku winnego i octu, w Gumpendorfie Nro. 119 mieszkaiącemu, nadać pięcletny przywiley na wynalazki i poprawy, co do istoty zasadzaiące się na tem: 1) iż zapomocą nowey nader pojedynczey machiny, sposobem bardzo prędkim robi z ziemniaków mąkę a z tey, podobną Sagowi zagranicznemu leguminę; 2) że z odpadków czyli odrobin ziemniakowych i przydanego zboża szrotowanego, tak iak z ziemniaków i wszystkich gatunków zboża, alboteż z winney macicy czyli lagru, robi gorzałkę szumową i wyskok, który w robieniu przednich likworów, wyskok zagraniczny doskonale zastępuie; do tego używa aparatu zależaiącego się prostym składem, oszczędzeniem drew i skutecznością, ponieważ takowy na wolnym ogniu bez machiny parowey lub inney kosztowney i zepsuciu podpadaiącey, z każdey massy, po należytem ukończeniu fermentacyi winney, wyziewy spirytusowe w tym samym czasie kiedy się rodzą, iako czysty produkt prędko wydaie, bez obawy przypalenia, wybiegnienia lub iakowego niebezpieczeństwa dla robotników, alboteż częstey reparacyi tak dalece, że iednego dnia w iednym kotle 15 wiader trzymaiącym, łatwo 60 wiader roboty, przy połowie zwyczayney ilości drew i użyciu naypospolitszego robotnika destylowaney być może; 3) że gorzałka i wyskok winny pomienionym sposobem wypalone, zmieszane z wodą cukrową lub czyszczonym miodem i Cremor tartari, w osobno urządzonym aparacie na wytłoczynach winnych naturalną fermentacyą bez gotowania, wydaie ocet czysty, trwałością, zapachem i przyiemnością smaku zastępuiący ocet winny zagraniczny i do wszystkiego użytym być mogący. Fakultet lekarski we względzie zdrowia ludzkiego nie miał nic do zarzucenia przeciwko wykonaniu nineyszego przywileiu.

Nayiaśnieyszy Pan nadał był ieszcze pod d. 14. Sierpnia 1820 Franciszkowi Józefowi Pompejo Zegarmistrzowi mieszkaiącemu w Wiedniu na Widenie Nro. 170, przywiley sześćletni na wynalazek nowey machiny wyrzynaiącey śrzuby drewniane. Gdy przeto rzeczony Franciszek Józef Pompejo na mocy pozwolenia w duchu ustaw ugruntowanego, oświadczył się, że względnie owego przywileiu ieszcze podług dawnieyszey instrukcyi otrzymanego, zachować się chce teraz podług naywyższego Patentu z d. 8. Grudnia 1820, i gdy tenże wszystkim warunkom pomienioną ustawą wskazanym zadość uczynił, przeto Dyplomat na rzeczony przywiley wydany mu został podług nowego systematu. Istota wynalazku tego zawisła na tem, iż za pomocą nowey machiny wyrzynaiącey śrzuby drewniane, w krótkim czasie i z małoznaczącem przyrządzeniem, robi śrzuby drewniane doskonale iednostayne na wzór Angielskich i Francuzkich, które to śrzuby własnością swoią przewyższaią daleko dotąd używane, zawsze równie mocno trzymaią rzecz przyśrzubowaną, na doskonałości z czasem nie tracą, często odśrzubywane być mogą, a zatem do wszystkich robót a mianowicie i do rzeczy zbroiowniczych bardzo korzystnie użyte być mogą.

Kurs Wiedeński z dnia 16go Październ.: Obligacyie długu Stanu 5 procentowe w M. K. 82 1/16 — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZR. M. K. 122 1/8 — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. 102 7/8. — Certyfikaty na pożycz. z r. 1821 za 100 M. K. ——— Kurs na Augszburg za 100 Kur. —— Br. Uso. — Moneta konwencyyna za 100, 249 7/8. — Akcyie bankowe, iedna po 919 3/4 ZR. M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Hamburskie donoszą z St. Thomas z d. 26. Sierpnia, że bryg Angielski przybył tam właśnie do zatoki z wiadomością o kapitulacyi Jenerała Morales w Maracaibo d. 3. Sierpnia. Sam miał odpłynąć do Hawanny, a iego żołnierze zostali iencami woiennymi.

)(

Gazeta Kolumbiyska z d. 13. Lipca zawiera względem naturalizacyi czyli unarodowienia cudzoziemców w Kolumbii wyrok Kongressu z d. 4go Lipca, gdzie między innemi następuiące położono warunki: »Cudzoziemiec chcąc otrzymać obywatelstwo w Kolumbii, powinien zrzec się wszelkich związków z innemi rządami, iakoteż wszelkich dziedzicznych tytułów szlachectwa, iakie w dawney oyczyźnie swoiey posiadał. Powinien umieć kunszt iaki lub iakie pożyteczne rękodzieło, ażeby sam w potrzebie mógł się wyżywić. Powinien bydź w Kolumbii trzy lata zamieszkały. Dosyć dwa roki ieżeli iest posiadaczem ziemi w wartości 1000 piastrów, ieżeli maiętności iego warte 2000 piastrów za rok może zostać obywatelem i natychmiast ieżeli warte 4000 piastrów. Jeżeli cudzoziemiec ożeni się z kraianką, za sześć miesięcy może dostać prawo obywatelstwa.«

Hiszpaniia.

Do Strazburga przybyło następuiące telegraficzne doniesienie:

Paryż d. 11. Października 1823.

Xiążę Angouleme donosi, że Kadyx się poddał i że woysko nasze wkroczyło do niego d. 3. Października.

Monitor z d. 4go b. m. umieścił następuiące doniesienie Kontr-Admirała Duperré głównego dowodzcy Francuzkiey siły morskiey pod Kadyxem posłane Ministrowi Woyny.

Z pod Kadyxu dnia 23. Września 1823.

JWPanie! Mam honor donieść JWPanu, że dzisieyszego poranku doświadczałem pod Kadyxem moiey flotyli przeznaczoney do bombardowania. Siedm Francuzkich bombardów, trzy Hiszpańskich i pięć haubicowych czołen wystawiono o wystrzał działowy od miasta, czyli o 800 prętów Francuzkich (sążni). Dopiero wtedy nie kazałem dawać ognia, gdy wiatr wieiący od południowego wschodu i morze wzburzone przeszkadzały nam w strzelaniu. Mniemam, że od 8 godz. do pół do 11tey rzucono do miasta ze 200 bomb i kilka haubic.

Uderzenie było zacięte. Odpowiadano na nie ze wszystkich zamków i bateryy Kadyxu, które wspierała dywizyia 20 wielkich nieprzyiacielskich szalup puszkarskich. Kule więcey iak o 100 prętów nad naszą linią przelatywały.

W ogniu nieprzyiacielskim wyrzucono iednę bombardę. Kazałem ią pędzić aż na brzegi la Carolina. Obroty te wykonał zręcznie Porucznik okrętowy Bretteville dowódzca brygu Lynx, któremu pomagał P. de Bros, okręt Kolos i załoga iego szalupy. Czółno z iednostaynego drzewa (*canot*) na którem Chorąży okrętowy Beauzée dowodził przebite zostało kulą działową, i zabito na niem dwóch ludzi.

Dotąd nie mogłem zebrać wszystkich rysów odwagi, do których było powodem to bohaterskie przedsiewzięcie. Poźniey będę miał honor donieść ie JWPanu.

Mam honor i t. d.

Duperré.

Wyrokiem Rejencyi Królestwa Hiszpańskiego przywróconą została naywyższa rada wojenna w skutku uchwały Królewskiey z d. 18. Marca 1819. Na mocy powyższego wyroku Prezydentem tey Rady mianowano Don Xaviera de Castanos Jenerała Kapitana w woysku i prowincyi Katalonii, który piastował iuż tę godność r. 1820 przed wybuchem rewolucyi. Podług rozporządzenia tego resztę współczłonków mianowano z klas cywilnych i woyskowych.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Podług gazet Angielskich z dnia 1. Października Parlament którego odroczenie upłynęło d. 30. Września zebrał się w dniu tym z niewielu członków, przeto na rozkaz Króla Jegomości, oświadczyli Lordowie Kommissarze przez usta Hrabiego Shaftesbury, że Parlament odkładaią powtórnie na 25ty Listopada.

Donoszą z Londynu pod d. 3. Października: »Dnia dzisieyszego udał się Król Jegomość do zamku Windsor. Trzy dni trwać maią uroczystości, które z tego powodu mieszkańcy miasta przygotowali. Magistrat wyydzie na przeciw Królowi i poda mu adres. Wieczorem mą bydź całe miasto oświęcone, a w wielkiey alei spalony będzie ogień sztuczny. We Czwartek o 1 godzinie po południu będą mieli ubodzy bankiet, przy którym, siedząc porządnie naokoło stołów, częstowani zostaną mięsiwem i napoiami. W domu mieyskim dany będzie wielki obiad, a dnia trzeciego wielki bal.

Rossyyski główny Konzulat obwieścił w Londynie, że każdy, chcący z tamtąd iechać do Rossyi, czy to Anglik, czy iaki inny, powinien zaopatrzyć się w paszporta od Ces. Rossyyskiego Poselstwa, albo od Konzulatu; gdyż inaczey do Państw Rossyyskich puszczony nie będzie.

Francyia.

Tegoroczna wystawa płodów przemysłu w Paryżu zapełnia w pałacu Louvru nie-

mnièy nie więcèy, iak 52 sal wielkich i zawiera w tym obszernym gmachu Nrów. 1648. W pierwszèy sali złożone są wyroby wypracowaue w domach poprawy (których iest siedmnaście). — »Co się tyczé machin«, mówi recensent tèy wystawy »i używania tychże zamiast pracy rąk, możemy się mierzyć z Anglikami, naszymi sąsiadami, ale przeciwnie w tém wszystkiem, co chemiia użytecznego dla sztuk i rękodzieł sprawić może, my mamy nad nimi pierwszeństwo. Chociaż przy fabrykach wartość machin iest zawsze nieoszacowaną, temu wszelako zaprzeczyć nie można, że co się tyczé prędkości i regularności roboty dobra machina przewyższa dzieła rąk ludzkich, ale za to ręka ludzka nadaie wyrobom większy stopień doskonałości, czego machina nigdy nie potrafi. Na dowód tego porównaymi naylepszy zegar graiący z graniem muzyka tak na instrumentach ze strónami, iak i na dętych. Prawie do pewnego stopnia ten sam we wszystkich wyrobach zachodzi stosunek, tylko że różnica i skutek nie we wszystkich przypadkach iest tak powszechny i uderzaiący, iak przykład dany powyżèy z muzyki.«

»Wyszczególniaiąca się trzóda owiec Hrabiego Polignac (mówi recenzent wystawy) nie mniéy znakomita trzóda P. Bourgeois de Rambouillet i owczarnia P. Girod założona w Nax w Departamencie de l'Ain dostarczyły wełny, która starannie wyprawna, uprzędzona, utkana, ufarbowana i sporządzona tak doskonale z fabryk Sedanu, Louvieru i Elboeuf wydała sukna, że ie naśladować trudno. Delikatne przędzenie do takiego posunięto stopnia, że z dwóch funtów czesanéy wełny zrobiono trzykroć ośmdziesiąt ieden tysięcy stóp przędzy, czyli sto dziewięćdziesiąt tysięcy łokci. Przed 9 laty ani pomyślano nawet, że Castres należyć będzie do nayznakomitszych rękodzielniczych miast Francyi, lecz P. Guibal przyprowadził ie do tego, założywszy tam fabrykę kaźmierków, ktora wkrótce przed-nich dostarczyła towarów, a przemysł ten do takièy wzniósł się doskonałości, że teraz iest tam nieustannie w ruchu 14 machin przędzących, a ludność miasta powiększoną została o 5,000 ludzi. P. Guibal wyrabia także odtąd pewny gatunek sukna znany pod imieniem »wełnianèy skóry«, a drugi ieszcze cieńszy rodzay sukna, które nazwał »Thybetańskiem suknem.« Sukna te naśladowano wprawdzie w fabrykach Sedanu, Louvieru i Elboeuf, ale nigdzie zrównać im nie potrafiono. Captier w Lovede tak wybornego dostarcza sukna na mundury dla gwardyi, iakiego ieszcze nie robiono na żadne mundury. Kaźmirek i flanella z Rheims nic nam do życzenia nie pozostawiaią i chociaż tak zwana flanella dla zdrowia bardzo iest cienko przędzona, wszelako iest ciepła i nie korczy się w praniu. Ternaux dał do wystawy naypięknieysze chustki i szale, iakie tylko wyobrazić sobie można. Król rozmawiał z nim długo, chwalił postępy tego znakomitego fabrykanta i nareście te do niego wyrzekł słowa: »a co iest rzeczą naylepszą, WPan »odkryłeś tę taiemnicę, iak ceny płodów swo»ich pomnieyszać.« Bauson dostarczył nayznakomitszych szalów i kaszemirów. Gdy Król podziwiał się nad oboygiem, prosił fabrykant, ażeby mógł płody te złożyć u nóg JKMości! Skoro powiedziano Królowi, że wyroby te fabrykowano z wełny kóz Kirgizyiskich, zapytał się Pana Bauson: Czy kozy te pochodzą z tèy samèy trzódy, którą P. Ternaux sprowadził? — Nie, odpowiedział P. Bauson, iuż od lat siedmiu mam dwie kozy tego gatunku, zparowałem ie z Egipskim capem, który się w menażeryi botanicznego ogrodu WKMości znaydnie. — Przepysznemi szalami, co się tyczé delikatności, przędzenia, rysunku szlaków i połysku farby, wyszczególniali się ieszcze dway inni: PP. Bouchon i Rey. Oprócz tego P. Rey podał Królowi drukowaną hystoryią fabrykacyi szalów. (Rzecz szczególnieysza, że ci wszyscy fabrykańci szerokością płodów swoich chcieli się przewyższyć.) Tych wszystkich atoli przewyższył fabrykant, nazwiskiem Hinderlang. Minister Spraw Wewnętrznych, Hrabia Corbière, dał mu do wyrobienia pewną ilość wełny z prawdziwych kóz Kirgizyiskich, które utrzymuią w Królewskièy owczarni w Perpignan. P. Hinderlang zrobił z tèy wełny przędzę, a z przędzy kaszemir, bardzo delikatny, podobny do materyi iedwabnèy i tak przeźroczysty, iak muszlin. Król zbliżywszy się do tèy niewymównie pięknèy roboty, zastanowił się nad nią i nie mógł się ièy dosyć wydziwić. »To nieporównany kaszemir!« zawołał i gdy Minister Spraw Wewnętrznych upraszał go, ażeby płód ten, do którego materyiału własna iego trzóda dostarczyła, przyiął w podarunku, podziękował Ministrowi iak nay-grzeczniey, a przytomnego fabrykanta Hinderlang obsypywał pochwałami. Lugduńskie iedwabne fabryki wykonały także rzeczy nie do uwierzenia. Bogate złote i srebrne materyie na dywany i inne meble, a między temi ornat mszalny z naydelikatnieyszèy i naypodobnieyszèy do iedwabiu wełny kaszemirskiey, na którym kwiaty i ozdoby robione były ze szczerego złota i z lamy złotèy. Trudno było rozróżnić, czy więcèy dziwić się potrzeba było

nad sztuką roboty, czy nad smakiem rysunku; a Pana Revilliod przeźroczyste iedwabne płody z poszywanemi wzorami były w swoim rodzaiu rzeczą nową i zadziwiaiącą.«

(*Dokończenie nastąpi.*)

Szwaycaryia.

W Bernie pod d. 15. Września wyszło następuiące rozporządzenie względem Policyi obcych, w którem, oprócz zwyczaynych postanowień, iakie stósownie do tey gałęzi policyi i w innych Państwach ogłoszone zostały, zawarto pod Artykułem 1.: »Żadnemu cudzoziemcowi wygnanemu za polityczne przestępstwo, a którego przewinienie iakiebądź sprzyiaźnione Mocarstwo okaże formalnie, nie wolno w tuteyszych kantonach szukać przytułku.

Nowy gościniec Bernhardyna łączący połudaiowe Niemcy z morskim portem Genui nie zadługo ukończony zostanie. Już postarano się o to, ażeby i w zimie był wygodny do ieżdzenia. Towarzystwo przedsiębierców zyskało pozwolenie od Stanu Graubündten na utrzymywanie extrapoczty i deliżansu, ale zato obowiązało się oczyścić gościniec ze śniegu. Poczta ta połączona będzie z iedney strony z drogami przez górę Vorarl i koło góry Scholl, a z drugiey strony z drogami kantonu Tessin. Na przyszłość z Niemiec do Włoch będzie można i w nayglębszey zimie przez to pasmo Alpów we własnym powozie iechać bez potrzeby przebywania iakiego kraiowego ieziora.

Włochy.

Podług doniesień z Rzymu z d. 1. Października Jego Świętobliwość Papież Leo XII. postanowił trwałą Kongregacyią dla Spraw Kościelnych i Stanu, która mu skutki prac swoich przekładać będzie. Jey współczłonkami mianował Kardynałów: della Somaglia (iako Sekretarza Stanu), Pacce, Galeffiego, Severolego, de Gregorio, Cavalchiniego (który, gdy się wymówił od tey godności, na iego mieysce mianowany został Sanseverino) i Riverolego. Jego Świętobliwość potwierdził Sekretarza do próśb Kardynała Galleffi; *Uditora de la Camera*, Gubernatora Rzymu, *Maggior domo* Papiezkiego pałacu, głównego Podskarbiego (*Tessoriere generale*), *Maestro di Camera*, *Uditora santissimo* i taynych Podkomorzych (*Camerieri*) Gazzolego i Ginnalego. Mówią, że Oyciec Ś. uda się po koronacyi do Castel Gandolfo, gdzie ma pałac wieyski. Sądzą niektórzy, że przy naypierwszey Kardynalskiey promocyi zostanie głównym Podskarbim JX. Nicolai. Kardynał Severoli mianowany został Pro-Dataryuszem. Obszernieysze szczegóły z życia Leona XII. są następuiące: Hannibal della Genga urodził się roku 1760 w dobrach rodziny swoiey w Genga koło Spoleto, w dyiecezyi Fabriano. Zawód prowadzący go na tę naywyższą godność Kościoła rozpoczął iako tayny Podkomorzy Papieża Piusa VI., który sprzyiaiąc mu zawsze, okazywał mu szczególne dowody zaufania i mianował go Kanonikiem Ś. Piotra. Został potém Nuncyuszem i z naywiększą pochwałą sprawował swóy urząd tak w Szwaycaryi, iak i u wielu Xiążąt Niemieckich. Gdy w czasach nieszczęśliwych Rzymu także wygnaniu uledź musiał, w roku 1814 powierzył mu Pius VII. Poselstwo do Ludwika XVIII. Potém udał się do wieyskiey zaciszy. Roku 1816 powołał go Papież do Rzymu i zrobił go Kardynałem Xiędzem i Biskupem Sinigaglii. Nie długo przewodniczył temu kościołowi, bo gdy r. 1820 umarł Kardynał Litta, Wikaryiusz Rzymu, on mianowany został iego następcą.

Niemcy.

Donoszą z Monachium, że Następca Tronu Pruskiego pożegnawszy się iak nayczuley z Królewstwem Ichmość i z rodziną Królewską, opuścił Nymphenburg dnia 12go Października i odiechał na powrót do Berlina.

Rossyia.

Piszą z Królewca pod dniem 28. Września: »Karolina Xiężniczka Wirtemberska, narzeczona W. Xiążęcia Michała, stanęła dnia 25go Września pod nazwiskiem Hrabiny Teck w Królewcu, a dnia dzisieyszego wyiechała przez Tilzyt i Memel w dalszą podróż do Rossyi. Spodziewaią się Xiężniczki w Petersburgu na dzień 6ty Października.«

Dnia 1. Września otworzono uroczyście port morski założony koło Kierczu w Krymie. Obwieszczono także uchwałę, na mocy którey związki handlowe z Czerkassami i Abassińcami prowadzone będą.

Redakcyia, J. Bensy; Druk, J. Pillera.